

В Україні на конституційному рівні закріплені рівність дітей у правах незалежно від походження, а також від того, народженні вони у шлюбі чи поза шлюбом, заборона будь-якого насильства над дитиною та її експлуатацію. Покладено обов'язок на батьків утримувати дітей до їх повноліття, на державу - утримувати та виховувати дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Закріплена норма про заохочення і підтримання державою благодійницької діяльності щодо дітей.

Закон України «Про охорону дитинства» визначає охорону дитинства в Україні як стратегічний загальнонаціональний пріоритет і з метою забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіти, соціальний захист та всебічний розвиток встановлює основні засади державної політики у цій сфері. Даний закон закріплює права дитини на: життя та охорону здоров'я, на ім'я та громадянство, на достатній життєвий рівень, на вільне висловлення думки та отримання інформації, на захист від усіх форм насильства, на проживання в сім'ї разом з батьками або в сім'ї одного з них та на піклування батьків, на майно, на освіту, на працю та інші. Крім того даний закон передбачає систему державних і громадських заходів, спрямованих на забезпечення повноцінного життя, всебічного виховання і розвитку дитини та захисту її прав.

Сімейний Кодекс України встановлює особисті немайнові права і обов'язки батьків та дітей, наприклад права і обов'язки батьків щодо виховання дитини, права батьків по захисту дитини, право дитини бути вислуханою батьками, іншими членами сім'ї, посадовими особами з питань, що стосуються її особисто, а також питань сім'ї, право власності дитини на майно та ряд інших.

Сім'я є і залишається природним середовищем для фізичного, психічного, соціального і духовного розвитку дитини, її матеріального забезпечення і несе відповідальність за створення належних умов для цього. Нажаль, в Україні існує проблема насильства в сім'ї, жертвою якого часто стають діти. З метою подолання даного явища було прийнято закон України «Про попередження насильства в сім'ї», який визначає правові і організаційні основи попередження насильства в сім'ї, органи та установи, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї.

Отже, українське законодавство в сфері прав дитини базується на гуманних принципах, закріплених у Конвенції про права дитини та інших міжнародних актах. Але в ньому ще не врахований принципово новий підхід до дитини як рівноправного члена суспільства, а також мають місце істотні прогалини щодо багатьох міжнародних стандартів прав дитини та відповідних процедур для здійснення низки проголошених і закріплених у законодавстві України прав дитини.

Антонюк Р.А.

курсант 2 курсу ФПФПМГБ
ННІПФПМГБВВ НАВС

Науковий керівник: Тригубенко Г.В.
доцент кафедри конституційного
та міжнародного права НАВС
кандидат юридичних наук

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ – ЄДИНИЙ ОРГАН КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ В УКРАЇНІ

Проголошення незалежності України поклало початок тривалим і складним трансформаційним процесам у суспільстві і державі, серед яких одним з найголовніших є побудова правової, демократичної держави, ознакою якої є наявність гаранта стабільності конституційного ладу, органу, що забезпечує конституційну законність і верховенство Конституції, відповідність їй законів та інших правових актів. Особливим судовим органом конституційного контролю, який самостійно і незалежно здійснює судову владу і забезпечує гарантування верховенства і прямої дії Конституції України на всій території України, захист прав і свобод людини і громадянина є Конституційний Суд України, який визначається як єдиний орган конституційної юрисдикції в нашій державі.

В Україні інститут правової охорони конституції має своєрідну історію, оскільки в період тривалої відсутності власної державності ця ідея зводилась в основному до її закріплення в нереалізованих конституційних проектах (Конституція Пилипа Орлика 1710 р., Конституція Української Народної Республіки 1918 р. тощо). В радянський період спеціальних органів захисту конституції та конституційного контролю теж не існувало. Лише після здобуття Україною незалежності в 1991 р. вдалося розпочати формування спеціалізованого органу правового захисту Конституції України – Конституційного Суду України. Таким чином, в нашій державі була утверджена європейська модель конституційного правосуддя, яка передбачає надання виключних повноважень з перевірки конституційності законодавчих актів спеціальному органу, яким і став Конституційний Суд України (далі – Суд).

3 червня 1992 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про Конституційний Суд України», що визначав порядок формування та функції цього органу. У період 1992 – 1996 рр. робота Суду була малоефективною: Верховна Рада України призначила лише його Голову. Тому в цей період охорону Конституції здійснювали Президент та Верховна Рада України.

З прийняттям чинної Конституції України а також Закону України «Про Конституційний Суд України» (16 жовтня 1996 р.) було чітко визначено систему захисту конституції та започатковано реальну діяльність Суду. До його складу входять 18 суддів. Особливістю порядку формування суддівського корпусу є призначення до його складу суддів Верховною Радою України, Президентом України і з'їздом суддів України (по шість осіб) терміном на дев'ять років, без права бути призначеними повторно. Голова

Суду обирається на спеціальному пленарному засіданні зі складу суддів Суду лише на один трирічний строк.

Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» у складі Суду утворюються колегії суддів для розгляду питань щодо відкриття проваджень у справах за конституційними поданнями та конституційними зверненнями. Крім того, у складі даного судового органу діють постійні комісії та можуть утворюватися тимчасові комісії.

До повноважень Суду належить вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів та інших правових актів Верховної Ради України; актів Президента України; актів Кабінету Міністрів України; правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим та офіційне тлумачення Конституції України та законів України. Суд за зверненням Президента України або Кабінету Міністрів України дає висновки про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість. За зверненням Верховної Ради України Суд дає висновок щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

Функції Конституційного Суду України – це основні напрями чи види його діяльності, спрямовані на виконання завдань як єдиного органу конституційної юрисдикції. Основними є функції нормоконтролю (перевірка конституційності) та інтерпретації (офіційного тлумачення). Результатом діяльності Суду є прийняття актів: рішень, висновків і ухвал.

У своїй діяльності він співпрацює з органами державної влади. Ця співпраця реалізується в різних формах: по-перше, Суд своїми рішеннями і висновками спрямовує діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у правове русло; по-друге, до його компетенції віднесено вирішення спорів між органами державної влади, які виникають у ході здійснення їх повноважень, тобто він виконує роль чинника стримувань і противаг між різними гілками влади. При цьому склад Суду формується Верховною Радою України, Президентом України і з'їздом суддів України. Крім того, суб'єктами права на конституційне подання є передбачений законодавством ряд органів державної влади. Поряд з цим Суд є незалежним від будь-яких органів державної влади і підкоряється виключно Конституції України.

Ефективність роботи Суду як єдиного органу конституційної юрисдикції пов'язана із питаннями вдосконалення його діяльності. Серед них – запровадження механізму врегулювання виконання рішень Суду та відповідальності за їх невиконання, запровадження інституту конституційної скарги й вирішення питання взаємодії судів конституційної та загальної юрисдикції, удосконалення порядку обрання суддів тощо. Внесення відповідних змін до законодавства дозволить удосконалити правовий статус, організацію та порядок діяльності Конституційного Суду України, що сприятиме підвищенню ефективності його роботи.